

25 червня 2021 року з нагоди відзначення 25-річчя Основного Закону держави в Інституті законодавства Верховної Ради України відбулася науково-практична конференція «Здобутки та перспективи розвитку конституціоналізму в Україні», присвячена актуальним питанням конституційних перетворень у нашій країні.

Акцентуючи увагу на сучасних трендах розвитку українського конституціоналізму, учасники обговорення зосередилися на проблемах забезпечення дії Конституції України на всій території держави, еволюції концепції прав і свобод людини і громадянина та викликів щодо забезпечення їх гарантій у новітніх умовах, на основних напрямках зміцнення інститутів народовладдя в Україні, тенденціях розвитку вітчизняного парламентаризму, удосконаленні судової влади, перспективах поглиблення децентралізації державної влади та реформування місцевого самоврядування тощо.

Важливою подією заходу стала презентація підготовленого в Інституті законодавства науково-практичного видання **«Цифрова Україна: конституційно-правова модель»**.

Оцінюючи значення видання, Перший заступник Голови Верховної Ради України, академік НАПрН **Руслан Стефанчук** відзначив, що метою цього дослідження є системний огляд законодавства з питань цифровізації, комплексний аналіз готовності національної правової системи до змін у суспільних відносинах, спричинених бурхливим розвитком інформаційних технологій, а також прогностичного визначення сфер суспільного життя, які мають бути підготовлені до впровадження нових правових механізмів в умовах цифровізаційного поступу. Ідея розбудови України як «цифрової держави» визначально окреслена пріоритетною у передвиборчій програмі Президента України Володимира Зеленського. У фокусі прогностичного бачення електронного майбутнього України необхідним є сприяння розвитку цифрової грамотності населення, автоматизації публічних процесів, першочергового впровадження послуг, які можуть надаватися електронно, надання громадянам України можливості долучатися до прийняття важливих рішень влади через мережу Інтернет, зокрема й до голосування на виборах і референдумах.

Представляючи дослідження, в.о. директора Інституту законодавства, член-кореспондент НАН України **Євген Бершеда** зазначив: «За багаторічну історію своєї діяльності в Інституті склалася добра традиція відзначати важливі події державно-суспільного життя підготовкою наукових доробків. Ця праця є не лише непересічною, але й новаторською. Зроблено вагомий крок з наближення вітчизняної правової дійсності до проєкції «електронної держави» й інформаційного суспільства в епоху цифрових технологій».

Визначивши основоположність конституційних цінностей суспільно-державного розвитку, Україна завжди має звіряти із ними свою дорожню карту на перспективу. В умовах, коли інформаційно-комунікаційні технології стрімко увійшли в усі сфери, змінивши життя кожного, на часі уточнити

координати й окреслити пріоритети подальшого конституційного розвитку. Підготовлене в Інституті законодавства видання набуває особливої ваги з огляду на необхідність формування державної правової політики, спрямованої на законодавче врегулювання цифрової реальності, забезпечення прав і свобод людини в нових умовах, гарантування безпеки та прогресу на шляху реалізації Україною європейського конституційного вибору.

Завідувачка відділу теорії та практики законотворчої діяльності, доктор юридичних наук **Ірина Костицька** відзначила актуальність дослідження в окресленні концептуальних підходів до категорійно-поняттєвого розуміння та визначення правової моделі електронної держави, що характеризують нову особливу цифрову модальність феномену держави – електронну державу. Окреслюючи правові засади регулювання інформаційної безпеки та кібербезпеки в Україні, наголошено на пріоритетності завдань, пов'язаних з удосконаленням законодавчої бази у цій сфері, подоланні правових колізій і прогалин у нормативно-правових актах, розширенні ефективних механізмів захисту прав та інтересів людини, суспільства й держави.

На важливості питань еволюції інформаційних прав людини у контексті розвитку цифрових технологій наголосила завідувачка сектору, доктор юридичних наук **Ірина Куян**. Відбувається розширення змісту конституційних прав і свобод людини, при цьому посилюється актуальність дотримання виваженого балансу між правом на приватність і правом на доступ до інформації та на її поширення. Стратегічного значення набувають питання захисту даних, у тому числі персональних даних. Розвиток глобального інформаційного простору (кіберпростору), процеси цифровізації, зокрема у сферах медичного забезпечення, освіти, соціальних прав, дотримання екологічних прав потребують відповідного нормативно-правового забезпечення. У цьому аспекті правові гарантії свободи (загальнодоступності) інформації є основою належної реалізації конституційних прав і свобод людини і громадянина.

Законодавчий супровід інформатизаційного процесу є стратегічним напрямом розвитку національного законодавства на стадії переходу до постмодерного (інформаційного) суспільства, зазначила завідувачка відділу моніторингу, кандидат юридичних наук **Тетяна Барабаш**. Нині в Україні відбувається подальше його формування у проекції нової моделі публічного управління – електронного урядування, що передбачає відхід від застарілих форм, запровадження нових комунікацій між надавачами й отримувачами публічних послуг. Від створення веб-ресурсів міністерств і відомств, що містять інформацію про їхню місію і напрямки діяльності, з окремими елементами інтерактивності, держава рухається у напрямку конкретизації електронного управління. Зокрема, електронного обслуговування, формування електронної системи державного управління на основі єдиних стандартів і відкритого доступу до усіх послуг. Функціональна складова концепту «Цифрової держави» базується на модернізації діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, надання адміністративних

послуг, судочинства, виборчої системи. З огляду на це, доповідач акцентувала увагу на інформаційно-комунікаційних технологіях у законотворенні (е-парламенті), цифровізації в системі виконавчої влади («держава у смартфоні»), виборчих процесах (е-вибори), цифрових трансформаціях у системі правосуддя (е-суд).

У контексті запровадження найефективніших законодавчих регуляторів цифровізації економічних процесів, заступник завідувача відділу проблем розвитку законодавства, кандидат юридичних наук **Тарас Скомороха** звернув увагу на практику перетворень у таких сферах, як започаткування й припинення бізнесу, податкове та митне регулювання, відносини власності та конкуренції, інвестиційно-інноваційний розвиток. Він також визначив особливості правового унормування діджиталізації паливно-енергетичного комплексу, добувної та переробної промисловості, агропромислового комплексу, інфраструктури і транспорту, будівництва та сфери ЖКГ, фінансового сектору. Особливу увагу приділено змінам у правовому регулюванні сектору інформаційних технологій та електронної комерції.

Розвиток міжнародного ринку інформаційних товарів і послуг та міжнародних глобальних процесів цифровізації вимагає імплементації міжнародних стандартів до національного законодавства в інформаційній галузі, наголосила заступниця завідувача відділу міжнародного права **Анна Кондратова**. У процесі глобальної цифровізації актуальним питанням є модернізація українського законодавства у частині впровадження інформаційних технологій в усі сфери суспільного життя. З підписанням Угоди про асоціацію України з ЄС правове регулювання використання інформаційно-комунікаційних технологій в Україні має регламентувати, серед іншого, впровадження широкого доступу до цифрових технологій, забезпечення повної інформаційної безпеки персональних даних, сприяння розвитку конкуренції та відкриттю ринків для інформаційних технологій, телекомунікаційної продукції і послуг, захист прав інтелектуальної власності на інформаційні технології, запровадження новітніх технологічних можливостей у публічне управління та інші сфери суспільної діяльності.

У ході дискусії учасники обмінялися думками стосовно ряду важливих питань, зокрема щодо необхідності поваги та шани до Основного Закону України, аналізу сучасного стану та перспектив конституційної реформи, висловлювалися пропозиції щодо можливих конституційних змін, а також суспільного діалогу щодо їх сприйняття.